

**КОЛЕДЖ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ВІННИЦЬКИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»**

**Відділення педагогіки та фінансово-інформаційної діяльності
Циклова комісія викладачів суспільно-гуманітарних дисциплін**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора з навчальної роботи
Оксана КОГУТЮК
«30» серпня 2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
9. СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА З ПРАКТИКУМОМ**

освітньо-професійної програми **Початкова освіта**
підготовки фахового молодшого бакалавра
за галуззю знань **01 Освіта/ Педагогіка**
спеціальності **013 Початкова освіта**

Вінниця 2024

Робоча програма освітнього компонента 9. «Сучасна українська мова з практикумом» з підготовки фахових молодших бакалаврів за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта

РОЗРОБНИК:

Галина ХОМЦЬКА, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

СХВАЛЕНО

Методичною радою Коледжу фахової передвищої освіти
«29» серпня 2024 р., протокол № 1

Голова канд. пед.наук, доц. Андрій КРИЖАНОВСЬКИЙ

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми Початкова освіта

 Ірина СТЕЦЮК

Робочу програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії
викладачів суспільно-гуманітарних дисциплін

28 серпня 2024 р., протокол № 1

Голова циклової комісії Олена ЖУПАНОВА

1. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	Характеристика освітнього компонента		
		Денна форма навчання		
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Статус освітнього компонента Обов'язковий		
	Спеціальність 013 Початкова освіта			
Загальна кількість годин - 150	освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр	Рік підготовки: 3, 4 курс		
		Семестр 6	Семестр 7	Семестр 8
		Лекції - 10	Лекції – 16	Лекції - 12
		Семінари - 0	Семінари- 0	Семінари- 0
		Практ. - 6	Практ. - 12	Практ. - 12
		Самостійна робота 82 год.		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних- 6с.-1; 7с.-2; 8с.- 2 самостійної роботи здобувача освіти – 2,2	Вид контролю: екзамен			

2. Мета, завдання, програмні компетентності та результати навчання

2.1. Мета, завдання освітнього компонента

Мета: Основною метою викладання навчальної дисципліни «Сучасна українська мова з практикумом» є формування національно-мовної особистості майбутнього вчителя початкової ланки освіти з високим рівнем володіння державною мовою України.

Завдання: основними завданнями вивчення дисципліни «Сучасна українська мова з практикумом» є:

- виховання почуття любові до української мови, потреби її вивчати та спілкуватися нею;
- здійснення національного виховання: формування патріотично настроєної, інтелігентної особистості майбутнього вчителя, прилучення її через мову до української та світової культури;
- оволодіння здобувачами освіти глибокими та міцними знаннями сучасної лінгвістичної науки як основи для формування в них умінь і навичок комунікативно виправдано користуватися засобами мови в різних життєвих ситуаціях, особливо у професійній сфері, під час сприймання, відтворення і створення висловлювань з дотриманням українського мовленнєвого етикету;
- підготовка їх до викладання української мови в початкових класах загальноосвітньої школи.

2.2. Програмні компетентності

2.2.1. Інтегральна компетентність

Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі в професійній діяльності, що вимагає застосування положень і методів психолого-педагогічної науки та характеризується певною невизначеністю умов, а також нести відповідальність за результати своєї діяльності в освітньому процесі.

2.2.2. Загальні компетентності

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

2.2.3. Спеціальні компетентності

СК3. Здатність до використання відкритих ресурсів, інформаційно-комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі.

СК9. Здатність до відстеження динаміки та забезпечення підтримки особистісного розвитку дитини в освітньому процесі.

СК11. Здатність до роботи в команді з профільними фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.

СК12. Здатність до організації здоров'язбережувального, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища.

СК13. Здатність усвідомлювати особисті відчуття і почуття, управляти власними емоційними станами.

СК14. Здатність до усвідомлення потреби в саморозвитку з метою набуття додаткових професійних компетентностей.

2.3. Результати навчання

2.3.1. Програмні результати навчання

РН6. Використовувати в освітньому процесі методики та систему теоретичних знань з освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової освіти.

РН12. Складати індивідуальну програму розвитку дитини з особливими освітніми потребами та знаходити оптимальні шляхи її реалізації.

РН15. Розуміти мету, систему цінностей та завдання професійної діяльності вчителя, та усвідомлювати свою роль (місію) як педагога початкової освіти.

2.3.2. Результати навчання за освітнім компонентом

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти повинні **знати:**

- предмет та завдання курсу, поняття літературної мови;
- найважливіші історичні відомості про українську мову;
- основні мовні одиниці, поняття про звуки, фонетичні процеси, склад, наголос, основні орфоепічні норми;
- правила української орфографії;
- значення фразеологізмів, їх джерела;
- всі частини мови, їх класифікацію та принципи виділення;
- структуру простого і складного речення, головні та другорядні члени речення, типи односкладних речень;
- відомості про ускладнене речення;
- типи складних речень;

- відомості про основні стилі та стильові різновиди СУЛМ;
- основні відомості з пунктуації, поняття про пряму мову.

вміти:

- виконувати всі види мовного розбору (фонетичний, лексичний, морфемний, словотворчий, морфологічний, орфографічний, синтаксичний, пунктуаційний);
- правильно наголошувати слова, дотримуючись орфоепічних норм;
- дотримуватись правил орфографії, користуватися орфографічним словником;
- розрізняти пряме і переносне значення слів, однозначні і багатозначні слова, синоніми, антоніми, омоніми, пароніми;
- вміло використовувати фразеологічне багатство рідної мови у мовленні;
- правильно вживати числівники, називати час;
- розрізняти типи складних речень, правильно використовувати пунктуацію в них;
- грамотно писати диктанти, перекази, твори;
- виконувати мислительні операції (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, класифікацію, диференціацію, моделювання, експериментування тощо).

3. Програма освітнього компонента 6 семестр

Розділ I. Вступ. З історії розвитку української мови. Поняття про сучасну українську літературну мову.

Тема 1. Предмет і завдання курсу. Мова як суспільне явище. Функції мови. Походження і розвиток слов'янської писемності. Українська мова – національна мова українського народу. Літературна мова, її ознаки. Територіальні діалекти української мови.

Розділ II. Стилїстика і культура мовлення

Тема 2. Стилїстика як наука. Стилїсові різновиди сучасної української літературної мови. Культура мовлення.

Розділ III. Орфографія

Тема 3. Поняття орфографії. Основні принципи української орфографії. Поняття про орфограму. “Український правопис” – кодекс орфографічних законів. Зміни в українському правописі. Вживання апострофа та м'якого знака.

Тема 4. Правопис найуживаніших префіксів і суфіксів. Правопис часток *не* і *ні*. Написання слів разом, окремо і через дефіс. Правила переносу слів з рядка в рядок. Графічне скорочення слів.

Тема 5. Вживання великої букви. Правила написання прізвищ і географічних назв. Правопис слів іншомовного походження.

Тема 6. Вправи на закріплення найскладніших правил української орфографії. Орфографічний аналіз тексту.

Тема 7. Контрольний диктант з граматичним завданням.

Розділ IV. Лексикологія

Тема 8. Предмет і завдання лексикології. Ознаки слова. Його лексичне значення і функції. Багатозначні й однозначні слова. Основні типи переносних значень слів - метафора, метонімія, синекдоха. Групи лексики за семантикою: омоніми, їх види; синоніми, антоніми, їх типи; пароніми.

Тема 9. Активна і пасивна лексика. Застарілі слова (історизми, архаїзми). Неологізми. Склад сучасної української лексики за походженням. Лексика української мови з погляду її стилістичного використання.

Розділ V. Лексикографія. Фразеологія

Тема 10. Поняття про лексикографію. Типи словників. Характеристика лінгвістичних та енциклопедичних словників. Поняття про фразеологію. Джерела фразеологізмів, їх типи. Вживання фразеологізмів у мовленні.

Розділ VI. Фонетика

Тема 11. Фонетика і графіка. Поняття про фонему, її функції і ознаки. Основні фонетичні одиниці. Склад, типи складів. Наголос, його роль у розрізненні слів і їх форм. Звуки і букви. Український алфавіт. Фонетична транскрипція.

Тема 12. Поділ звуків на голосні і приголосні. Класифікація голосних фонем. Класифікація приголосних фонем.

Тема 13. Фонетичний аналіз слів.

Тема 14. Звукові зміни в потоці мовлення. Поняття про чергування фонем. Чергування голосних звуків. Чергування приголосних фонем при словозмінні й словотворенні. Асиміляція і дисиміляція приголосних. Спрощення груп приголосних. Випадки подвоєння і подовження приголосних в українській мові.

Тема 15. Контрольний граматичний розбір

Розділ VII Орфоепія

Тема 16. Поняття орфоепії. Орфоепічні норми української літературної мови.

7 семестр

Розділ VIII. Будова слова

Тема 17. Будова слова. Поняття про морфемі. Типи морфем. Варіантність морфем. Поняття про основу слова, її різновиди. Спільнокореневі слова. Зміни у будові слова в процесі історичного розвитку.

Тема 18. Розбір слів за будовою, вправи на виявлення фонетичних змін у морфемах, тренування у доборі спільнокоренових слів.

Розділ IX. Словотвір

Тема 19. Словотвір. Основні поняття словотвору. Морфологічне та неморфологічне творення слів. Морфемний і словотвірний аналіз слів.

Тема 20. Робота над визначенням способів творення слів. Словотвірний розбір, добір прикладів до різних способів словотвору.

Тема 21. Контрольний граматичний розбір.

Розділ X. Граматика

Тема 22. Граматика. Розділи граматики. Основні поняття граматики. Морфологія як розділ граматики. Принципи виділення частин мови. Система частин мови в українській мові. Перехід слів з однієї частини мови в іншу.

Розділ XI. Іменник

Тема 23. Іменник. Семантико-граматичні категорії іменника. Граматичні категорії іменника: рід, число, відмінок. Рід невідмінюваних слів та аббревіатур.

Тема 24. Основні значення відмінків. Типи відмін іменників. Поділ іменників 1 та 2 відмін на групи. Відмінювання і правопис відмінкових закінчень іменників 1 і 2 відмін.

Тема 25. Відмінювання і правопис іменників 1,2,3,4 відмін. Відмінювання іменників, що мають лише форму множини, форму прикметників. Незмінювані іменники. Способи творення іменників. Правопис іменникових суфіксів та складних іменників.

Тема 26. Виділення з тексту іменників і групування їх за значенням, вправи на складні випадки визначення роду, числа, відмінка. Визначення способів творення іменників, морфологічний розбір іменників.

Розділ XII. Прикметник

Тема 27. Прикметник. Лексико-граматичні групи прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників. Повні і короткі форми прикметників. Стягнені і нестягнені форми. Субстантивація прикметників

Тема 28. Встановлення в тексті розрядів прикметників, аналіз синтаксичної функції повних і коротких форм прикметників.

Тема 29. Відмінювання прикметників. Тверда і м'яка групи прикметників. Правопис відмінкових закінчень, прикметникових суфіксів, складних прикметників. Способи творення прикметників.

Розділ XIII. Числівник

Тема 30. Числівник. Розряди числівників за значенням і будовою, їх творення. Відмінювання і правопис числівників різних розрядів. Зв'язок кількісних числівників з іменниками

Тема 31. Вправи на відмінювання числівників, на визначення їх синтаксичної ролі, творення порядкових числівників від складених форм кількісних числівників.

Розділ XIV. Займенник

Тема 32. Займенник. Розряди займенників за значенням і за співвідношенням з іншими частинами мови. Відмінювання займенників і правопис займенників. Перехід інших частин мови в займенники (прономіналізація). Наголос у займенниках.

Тема 33. Вправи на визначення розрядів займенників, на відмінювання та правопис займенників різних розрядів. Морфологічний розбір займенників.

Розділ XV. Дієслово

Тема 34. Дієслово. Дієвідмінювані, відмінювані і незмінні форми дієслова. Інфінітив. Категорія виду дієслів. Категорія перехідності дієслова, її способи вираження. Категорія стану дієслів. Зв'язок категорії стану з перехідністю і неперехідністю дієслів.

Тема 35. Вправи на визначення в тексті дієслівних форм і встановлення їхньої синтаксичної ролі, визначення виду, перехідності та стану дієслів.

Тема 36. Категорія особи дієслова. Безособові дієслова. Категорія числа. Дієвідмінювання дієслів. Дві основи дієслова. Спосіб дієслова. Час дієслів. Родові ознаки в дієсловах минулого часу. Способи творення дієслів.

Тема 37. Вправи на дієвідмінювання дієслів, правопис особових закінчень дієслів. Вправи на правопис НЕ з дієсловами. Морфологічний розбір дієслів.

Тема 38. Дієприкметник. Дієприкметники активного і пасивного стану теперішнього і майбутнього часу. Творення дієприкметників, їх

правопис. Перехід дієприкметників у прикметники (ад'єктивація) та в іменники (субстантивація). Безособові дієслівні форми на *-но, -то*.

Тема 39. Дієприслівник. Творення дієприслівників недоконаного і доконаного виду. Правопис дієприслівників.

Тема 40. Виділення активних і пасивних дієприкметників, дієприслівників доконаного і недоконаного виду, визначення їх синтаксичної ролі. Вправи на правопис НЕ з дієслівними формами. Морфологічний розбір дієслів.

Тема 41. Контрольний диктант з граматичним завданням.

Розділ XVI. Прислівник

Тема 42. Прислівник. Типові морфологічні ознаки прислівників. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння якісних прислівників, їх творення і правопис. Перехід інших частин мови у прислівники. Творення і правопис прислівників.

Тема 43. Вправи на визначення розрядів прислівників, творення ступенів порівняння прислівників, їх правопис. Морфологічний розбір прислівників.

Розділ XVII. Службові частини мови. Вигук

Тема 44. Службові частини мови: прийменник, сполучник, частка. Правопис службових слів. Вигук. Особливості вигуку як частини мови. Групи вигуків. Звуконаслідувальні слова, їх правопис.

8 семестр

Розділ XVIII. Синтаксис словосполучення

Тема 45. Синтаксис як розділ граматики. Одиниці синтаксису. Поняття про словосполучення. Типи словосполучень. Види синтаксичного зв'язку у словосполученнях. Синтаксичний розбір словосполучень.

Розділ XIX. Речення як основна синтаксична одиниця

Тема 46. Речення як основна синтаксична одиниця. Найголовніші ознаки речення. Типи речень. Вживання розділових знаків у кінці речення. Порядок слів у простому реченні. Актуальне й синтаксичне членування речення. Логічний наголос. Двоскладне речення. Головні члени двоскладного речення. Типи підметів, способи їх вираження. Типи присудків, способи їх вираження. Тире між підметом і присудком. Узгодження підмета з присудком.

Тема 47. Добір та аналіз речень з різними типами підметів і присудків. Вправи на узгодження підмета з присудком, на вживання тире між підметом і присудком.

Тема 48. Другорядні члени речення. Додаток, прямий і непрямий, способи його вираження. Означення, узгоджені та неузгоджені, способи їх вираження. Прикладка. Обставини. Типи обставин за значенням.

Тема 49. Вправи на заміну узгоджених означень неузгодженими, на визначення типів обставин і додатків. Визначення у реченні прикладки.

Тема 50. Односкладні речення, їх типи, способи вираження в них головного члена. Стилїстична роль односкладних речень.

Тема 51. Вправи на перетворення односкладних речень у двоскладні, непоширених у поширені. Самостійне складання односкладних речень різних типів. Вправи на розрізнення типів односкладних речень.

Тема 52. Двоскладні й односкладні неповні речення., їх функції та структурні різновиди. Пунктуація в неповних реченнях. Нечленовані конструкції (слова-речення), їх типи за значенням і функціями.

Вправи на розрізнення повних односкладних і формально схожих з ними неповних двоскладних речень. Виявлення типів неповних речень. Синтаксичний аналіз простих речень.

Розділ XX. Просте ускладнене речення

Тема 53. Просте ускладнене речення. Однорідні члени речення. Засоби вираження однорідності. Узагальнюючі слова при однорідних членах речення. Однорідні і неоднорідні означення. Розділові знаки між однорідними членами.

Тема 54. Визначення однорідних членів речення. Вправи на вживання розділових знаків при однорідних членах речення.

Тема 55. Відокремлені члени речення. Синтаксичні, морфологічні та семантичні умови відокремлення. Відокремлені узгоджені та неузгоджені означення. Відокремлені прикладки. Відокремлені обставини, додатки.

Тема 56. Вправи на відокремлення узгоджених та неузгоджених означень, визначення способів їх вираження. Визначення в реченнях відокремлених означень та прикладок. Вживання розділових знаків у реченнях з відокремленими прикладками.

Тема 57. Уточнюючі слова та звороти у складі простого речення, пунктуація при них. Вставні слова, сполучення слів і речення. Розділові знаки при них. Звертання, його місце в реченні. Інтонація, пунктуація при звертанні. Самобутність українських звертань.

Розділ XXI. Складне речення

Тема 58. Складне речення. Типи складних речень. Засоби зв'язку між частинами складного речення. Складносурядні речення. Різновиди складносурядних речень. Визначення смислових зв'язків між частинами. Розділові знаки у складносурядних реченнях.

Тема 59. Виконання вправ на вживання розділових знаків у

складносурядних реченнях. Визначення смислових зв'язків між частинами складносурядних речень. Синтаксичний аналіз складносурядних речень.

Тема 60. Складнопідрядні речення, їх структурні особливості. Засоби зв'язку між частинами. Складнопідрядні речення з підрядною частиною означальною та з'ясувальною. Складнопідрядні речення з підрядними обставинними частинами. Синтаксичний розбір таких речень.

Тема 61. Вправи на визначення типів підрядних частин, засобів зв'язку між головною та підрядною частинами. Синтаксичний розбір складнопідрядних речень з підрядною частиною означальною та з'ясувальною. Побудова схем таких речень.

Тема 62 Багатокомпонентні складні речення. Вправи на визначення складнопідрядних речень з кількома підрядними частинами, синтаксичний аналіз цих речень, складання до них схем.

Тема 63. Складні речення з сурядністю і підрядністю. Синтаксичний аналіз складних речень із сурядністю і підрядністю

Тема 64. Безсполучникові складні речення, їх типи. Засоби зв'язку між частинами безсполучникових складних речень. Вправи на вживання розділових знаків між частинами безсполучникових складних речень. Синтаксичний розбір безсполучникових складних речень.

Тема 65. Складні речення із сполучниковим та безсполучниковим зв'язком. Синтаксичний аналіз складних речень із сполучниковим та безсполучниковим зв'язком. Складання схем.

Розділ XXII. Період. Пунктуація

Тема 66. Поняття про період. Пунктуація. Принципи української пунктуації. Типи розділових знаків.

Розділ XXIII. Пряма і непряма мова

Тема 67. Пряма і непряма мова. Розділові знаки у реченнях з прямою мовою. Цитата. Діалог. Виконання вправ на вживання розділових знаків у реченнях з прямою мовою, діалогом, цитатами. Заміна прямої мови непрямою.

Тема 68. Контрольна робота по темі «Синтаксис складного речення»

4. Структура освітнього компонента

Назви тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	усього	аудиторні	у тому числі			13ам ост. Робота
лекції			семінари	практичні		
6 семестр						
Розділ І. Вступ. З історії розвитку української мови. Поняття про сучасну українську літературну мову.						
Тема 1. Предмет і завдання курсу. Мова як суспільне явище. Функції мови. Походження і розвиток слов'янської писемності. Українська мова – національна мова українського народу. Літературна мова, її ознаки. Територіальні діалекти української мови.	2	1	1	-	-	1
Розділ ІІ. Стилїстика і культура мовлення						
Тема 2. Стилїстика як наука. Стилїсові рїзновиди сучасної української лїтературної мови. Культура мовлення.	2	1	1	-	-	1
Розділ ІІІ. Орфографїя						
Тема 3. Поняття орфографїї. Основнї принципи української орфографїї. Поняття про орфограму. “Український правопис” – кодекс орфографїчних законів. Змїни в українському правописї. Вживання апострофа та м’якого знака.	2	1	1	-	-	1
Тема 4. Правопис найуживанїших префїксів і суфїксів. Правопис часток <i>не</i> і <i>ні</i> . Написання слів разом,						

окремо і через дефіс. Правила переносу слів з рядка в рядок. Графічне скорочення слів.	3	1	-	-	1	2
Тема 5. Вживання великої букви. Написання прізвищ і географічних назв та слів іншомовного походження.	2	1	-	-	1	1
Тема 6. Закріплення найскладніших правил української орфографії. Орфографічний аналіз тексту.	1	1	-	-	1	-
Тема 7. Контрольний диктант з граматичним завданням.	1	1	-	-	1	-
Розділ IV. Лексикологія						
Тема 8. Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Основні типи переносних значень слів – метафора, метонімія, синекдоха. Омоніми, синоніми, антоніми, пароніми.	3	1	1	-	-	2
Тема 9. Активна і пасивна лексика. Історизми, архаїзми. Неологізми. Склад сучасної української лексики за походженням. Лексика української мови з погляду її стилістичного використання	2	1	1	-	-	1
Розділ V. Лексикографія. Фразеологія						
Тема 10. Поняття про лексикографію. Типи словників. Характеристика лінгвістичних та енциклопедичних словників. Поняття про фразеологію. Джерела фразеологізмів, їх типи. Вживання фразеологізмів у мовленні.	3	1	1	-	-	2
Розділ VI. Фонетика						
Тема 11. Фонетика і графіка. Поняття про фонему, її функції і ознаки. Основні фонетичні одиниці. Склад, типи складів						

Наголос, його роль у розрізненні слів і їх форм. Звуки і букви. Український алфавіт. Фонетична транскрипція.	2	1	1	-	-	1
Тема 12. Поділ звуків на голосні і приголосні. Класифікація голосних фонем. Класифікація приголосних фонем.	4	1	1	-	-	3
Тема 13. Фонетичний аналіз слів.	4	1	-	-	1	3
Тема 14. Звукові зміни в потоці мовлення. Поняття про чергування фонем. Чергування голосних звуків. Чергування приголосних фонем при словозмінні й словотворенні. Асиміляція і дисиміляція приголосних. Спрощення груп приголосних. Випадки подвоєння і подовження приголосних в українській мові.	4	1	-	-	-	3
Тема 15. Контрольний граматичний розбір	1	1	-	-	1	-
Розділ VII. Орфоепія						
Тема 16. Поняття орфоєпії. Орфоєпічні норми української літературної мови.	1	1	1	-	-	-
Разом	37	16	10	-	6	21
7 семестр						
Розділ VIII. Будова слова						
Тема 17. Будова слова. Поняття про морфеми. Типи морфем. Варіантність морфем. Поняття про основу слова, її різновиди. Спільнокореневі слова. Зміни у будові слова в процесі історичного розвитку.	2	1	1	-	-	1
Тема 18. Розбір слів за будовою, вправи на виявлення фонетичних змін у морфемах, тренування у доборі спільнокореневих слів.	2	1	-	-	1	1

Розділ IX. Словотвір						
Тема 19. Словотвір. Основні поняття словотвору. Морфологічне та неморфологічне творення слів. Морфемний і словотвірний аналіз слів.	2	1	1	-	-	1
Тема 20. Робота над визначенням способів творення слів. Словотвірний розбір, добір прикладів до різних способів словотвору.	2	1	-	-	1	1
Тема 21. Контрольний граматичний розбір.	1	1	-	-	1	-
Розділ X. Граматика						
Тема 22. Граматика. Розділи граматики. Основні поняття граматики. Морфологія як розділ граматики. Принципи виділення частин мови. Система частин мови в українській мові. Перехід слів з однієї частини мови в іншу.	2	1	1	-	-	1
Розділ XI. Іменник						
Тема 23. Іменник. Семантико-граматичні категорії іменника. Граматичні категорії іменника: рід, число, відмінок. Рід невідмінюваних слів та аббревіатур.	4	1	1	-	-	3
Тема 24. Основні значення відмінків. Типи відмін іменників. Поділ іменників 1 та 2 відмін на групи. Відмінювання і правопис відмінкових закінчень іменників 1 і 2 відмін.	2	1	1	-	-	1
Тема 25. Відмінювання і правопис іменників 1,2,3,4 відмін. Відмінювання іменників, що мають лише форму множини, форму прикметників. Незмінювані іменники. Способи творення іменників. Правопис іменникових суфіксів та складних іменників.	2	1	1	-	-	1
Тема 26. Виділення з тексту іменників і групування їх за						

значенням, вправи на складні випадки визначення роду, числа, відмінка. Визначення способів творення іменників, морфологічний розбір іменників.	2	1	-	-	1	1
Розділ XII. Прикметник						
Тема 27. Прикметник. Лексико-граматичні групи прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників. Повні і короткі форми прикметників. Стягнені і нестягнені форми. Субстантивація прикметників.	3	1	1	-	-	2
Тема 28. Встановлення в тексті розрядів прикметників, аналіз синтаксичної функції повних і коротких форм прикметників	2	1	-	-	1	1
Тема 29. Відмінювання прикметників. Тверда і м'яка групи прикметників. Правопис відмінкових закінчень, прикметникових суфіксів, складних прикметників. Способи творення прикметників.	2	1	1	-	-	1
Розділ XIII. Числівник						
Тема 30. Числівник. Розряди числівників за значенням і будовою, їх творення. Відмінювання і правопис числівників різних розрядів. Зв'язок кількісних числівників з іменниками.	4	1	1	-	-	3
Тема 31. Вправи на відмінювання числівників, на визначення їх синтаксичної ролі, творення порядкових числівників від складених форм кількісних числівників.	3	1	-	-	1	2
Розділ XIV. Займенник						

Тема 32. Займенник. Розряди займенників за значенням і за співвідношенням з іншими частинами мови. Відмінювання займенників і правопис займенників. Перехід інших частин мови в займенники (прономіналізація). Наголос у займенниках.	2	1	1	-	-	1
Тема 33. Вправи на визначення розрядів займенників, на відмінювання та правопис займенників різних розрядів. Морфологічний розбір займенників.	2	1	-	-	1	1
Розділ XV. Дієслово						
Тема 34. Дієслово. Дієвідмінювані, відмінювані і незмінні форми дієслова. Інфінітив. Категорія виду дієслів. Категорія перехідності дієслова, її способи вираження. Категорія стану дієслів. Зв'язок категорії стану з перехідністю і неперехідністю дієслів.	3	1	1	-	-	2
Тема 35. Вправи на визначення в тексті дієслівних форм і встановлення їхньої синтаксичної ролі, визначення виду, перехідності та стану дієслів.	2	1	-	-	1	1
Тема 36. Категорія особи дієслова. Безособові дієслова. Категорія числа. Дієвідмінювання дієслів. Дві основи дієслова. Спосіб дієслова. Час дієслів. Родові ознаки в дієсловах минулого часу. Способи творення дієслів.	3	1	1	-	-	2
Тема 37. Вправи на дієвідмінювання дієслів, правопис особових закінчень дієслів. Вправи на правопис НЕ з дієсловами. Морфологічний розбір дієслів.	2	1	-	-	1	1
Тема 38. Дієприкметник.						

Дієприкметники активного і пасивного стану теперішнього і майбутнього часу. Творення дієприкметників, їх правопис. Перехід дієприкметників у прикметники (ад'єктивація) та в іменники (субстантивація). Безособові дієслівні форми на <i>-но, -то</i> .	2	1	1	-	-	1
Тема 39. Дієприслівник. Творення дієприслівників недоконаного і доконаного виду. Правопис дієприслівників.	2	1	1	-	-	1
Тема 40. Виділення активних і пасивних дієприкметників, дієприслівників доконаного і недоконаного виду, визначення їх синтаксичної ролі. Вправи на правопис НЕ з дієслівними формами. Морфологічний розбір дієслів.	2	1	-	-	1	1
Тема 41. Контрольний диктант з граматичним завданням.	1	1	-	-	1	-
Розділ XVI. Прислівник						
Тема 42. Прислівник. Типові морфологічні ознаки прислівників. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння якісних прислівників, їх творення і правопис. Перехід інших частин мови у прислівники. Творення і правопис прислівників.	3	1	1	-	-	2
Тема 43. Вправи на визначення розрядів прислівників, творення ступенів порівняння прислівників, їх правопис. Морфологічний розбір прислівників.	2	1	-	-	1	1
Розділ XVII. Службові частини мови. Вигук						

Тема 44. Службові частини мови: прийменник, сполучник, частка. Правопис службових слів. Вигук. Особливості вигуку як частини мови. Групи вигуків. Звуконаслідувальні слова, їх правопис.	2	1	1	-	-	1
Разом	63	28	16	-	12	35
8 семестр						
Розділ XVIII. Синтаксис словосполучення						
Тема 45. Синтаксис як розділ граматики. Одиниці синтаксису. Поняття про словосполучення. Типи словосполучень. Види синтаксичного зв'язку у словосполученнях. Синтаксичний розбір словосполучень.	2	1	1	-	-	1
Розділ XIX. Речення як основна синтаксична одиниця						
Тема 46. Речення як основна синтаксична одиниця. Найголовніші ознаки речення. Типи речень. Вживання розділових знаків у кінці речення. Порядок слів у простому реченні. Актуальне й синтаксичне членування речення. Логічний наголос. Двоскладне речення. Головні члени двоскладного речення Типи підметів, способи їх вираження. Типи присудків, способи їх вираження. Тире між підметом і присудком. Узгодження підмета з присудком.	3	1	1	-	-	2
Тема 47. Добір та аналіз речень з різними типами підметів і присудків. Вправи на узгодження підмета з присудком, на вживання тире між підметом і присудком.	2	1	-	-	1	1
Тема 48. Другорядні члени речення. Додаток, прямий і непрямий, способи його вираження. Означення, узгоджені та неузгоджені, способи їх						

вираження. Прикладка. Обставини. Типи обставин за значенням.	3	1	1	-	-	2
Тема 49. Вправи на заміну узгоджених означень неузгодженими, на визначення типів обставин і додатків. Визначення у реченні прикладки.	2	1	-	-	1	1
Тема 50. Односкладні речення, їх типи, способи вираження в них головного члена. Стилїстична роль односкладних речень.	3	1	1	-	-	2
Тема 51. Вправи на перетворення односкладних речень у двоскладні, непоширених у поширені. Самостійне складання односкладних речень різних типів. Вправи на розрізнення типів односкладних речень.	2	1	-	-	1	1
Тема 52. Двоскладні й односкладні неповні речення, їх функції та структурні різновиди. Пунктуація в неповних реченнях. Нечленовані конструкції (слова-речення), їх типи за значенням і функціями. Вправи на розрізнення повних односкладних і формально схожих з ними неповних двоскладних речень. Виявлення типів неповних речень. Синтаксичний аналіз простих речень.	1	1	1	-	-	-
Розділ XX. Просте ускладнене речення						
Тема 53. Просте ускладнене речення. Однорідні члени речення. Засоби вираження однорідності. Узагальнюючі слова при однорідних членах речення. Однорідні і неоднорідні означення. Розділові знаки між однорідними членами.	2	1	1	-	-	1
Тема 54. Визначення однорідних членів речення. Вправи на вживання розділових знаків при однорідних членах речення.	2	1	-	-	1	1
Тема 55. Відокремлені члени речення. Синтаксичні, морфологічні						

та семантичні умови відокремлення. Відокремлені узгоджені та неузгоджені означення. Відокремлені прикладки. Відокремлені обставини, додатки.	3	1	1	-	-	2
Тема 56. Вправи на відокремлення узгоджених та неузгоджених означень, визначення способів їх вираження. Визначення в реченнях відокремлених означень та прикладок. Вживання розділових знаків у реченнях з відокремленими прикладками.	2	1	-	-	1	1
Тема 57. Уточнюючі слова та звороти у складі простого речення, пунктуація при них. Вставні слова, сполучення слів і речення. Розділові знаки при них. Звертання, його місце в реченні. Інтонація, пунктуація при звертанні. Самобутність українських звертань.	1	1	-	-	1	-
Розділ XXI. Складне речення						
Тема 58. Складне речення. Типи складних речень. Засоби зв'язку між частинами складного речення. Складносурядні речення. Різновиди складносурядних речень. Визначення смислових зв'язків між частинами. Розділові знаки у складносурядних реченнях.	2	1	1	-	-	1
Тема 59. Виконання вправ на вживання розділових знаків у складносурядних реченнях. Визначення смислових зв'язків між частинами складносурядних речень. Синтаксичний аналіз складносурядних речень.	2	1	-	-	1	1
Тема 60. Складнопідрядні речення, їх структурні особливості. Засоби зв'язку між частинами.. Складнопідрядні речення з підрядною частиною означальною та з'ясувальною. Складнопідрядні речення з підрядними обставинними частинами. Синтаксичний розбір	2	1	1	-	-	1

таких речень.						
Тема 61. Вправи на визначення типів підрядних частин, засобів зв'язку між головною та підрядною частинами. Синтаксичний розбір складнопідрядних речень з підрядною частиною означальною та з'ясувальною. Побудова схем таких речень.	2	1	-	-	1	1
Тема 62. Багатокомпонентні складні речення. Вправи на визначення складнопідрядних речень з кількома підрядними частинами, синтаксичний аналіз цих речень, складання до них схем.	2	1	1	-	-	1
Тема 63. Складні речення з сурядністю і підрядністю. Синтаксичний аналіз складних речень із сурядністю і підрядністю.	1	1	-	-	1	-
Тема 64. Безсполучникові складні речення, їх типи. Засоби зв'язку між частинами безсполучникових складних речень. Вправи на вживання розділових знаків між частинами безсполучникових складних речень. Синтаксичний розбір безсполучникових складних речень.	3	1	1	-	-	2
Тема 65. Складні речення із сполучниковим та безсполучниковим зв'язком. Синтаксичний аналіз складних речень із сполучниковим та безсполучниковим зв'язком. Складання схем.	2	1	-	-	1	1
Розділ XXII. Період. Пунктуація.						
Тема 66. Поняття про період. Пунктуація. Принципи української пунктуації. Типи розділових знаків.	3	1	1	-	-	2
Розділ XXIII. Пряма і непряма мова.						
Тема 67. Пряма і непряма мова.						

Розділові знаки у реченнях з прямою мовою. Цитата. Діалог. Виконання вправ на вживання розділових знаків у реченнях з прямою мовою, діалогом, цитатами. Заміна прямої мови непрямою.	2	1	-	-	1	1
Тема 68. Контрольна робота по темі «Синтаксис складного речення».	1	1	-	-	1	-
Разом	50	24	12	-	12	26
<i>Усього годин</i>	150	68	38	-	30	82

5. Теми семінарських занять (не передбачені навчальним планом).

6. Теми практичних занять

№ з/п	№ теми	Назва теми	К-ть годин
1.	4	Правопис найуживаніших префіксів і суфіксів. Правопис часток <i>не</i> і <i>ні</i> . Написання слів разом, окремо і через дефіс. Правила переносу слів з рядка в рядок. Графічне скорочення слів.	1
2.	5	Вживання великої букви. Написання прізвищ і географічних назв та слів іншомовного походження.	1
3.	6	Закріплення найскладніших правил української орфографії. Орфографічний аналіз тексту.	1
4.	13	Фонетичний аналіз слів.	1
5.	18	Розбір слів за будовою, вправи на виявлення фонетичних змін у морфемах, тренування у доборі спільнокореневих слів.	1
6	20	Робота над визначенням способів творення слів. Словотвірний розбір, добір прикладів до різних способів словотвору.	1
7.	26	Виділення з тексту іменників і групування їх за значенням, вправи на складні випадки визначення роду, числа, відмінка. Визначення способів творення іменників, морфологічний розбір іменників.	1
8.	28	Встановлення в тексті розрядів прикметників, аналіз синтаксичної функції повних і коротких форм	

		прикметників	1
9.	31	Вправи на відмінювання числівників, на визначення їх синтаксичної ролі, творення порядкових числівників від складених форм кількісних числівників.	1
10.	33	Вправи на визначення розрядів займенників, на відмінювання та правопис займенників різних розрядів. Морфологічний розбір займенників.	1
11.	35	Вправи на визначення в тексті дієслівних форм і встановлення їхньої синтаксичної ролі, визначення виду, перехідності та стану дієслів.	1
12.	37	Вправи на дієвідмінювання дієслів, правопис особових закінчень дієслів. Вправи на правопис НЕ з дієсловами. Морфологічний розбір дієслів.	1
13.	40	Виділення активних і пасивних дієприкметників, дієприслівників доконаного і недоконаного виду, визначення їх синтаксичної ролі. Вправи на правопис НЕ з дієслівними формами. Морфологічний розбір дієслів.	1
14.	43	Вправи на визначення розрядів прислівників, творення ступенів порівняння прислівників, їх правопис. Морфологічний розбір прислівників.	1
15.	47	Добір та аналіз речень з різними типами підметів і присудків. Вправи на узгодження підмета з присудком, на вживання тире між підметом і присудком.	1
16.	49	Вправи на заміну узгоджених означень неузгодженими, на визначення типів обставин і додатків. Визначення у реченні прикладки.	1
17.	51	Вправи на перетворення односкладних речень у двоскладні, непоширених у поширені. Самостійне складання односкладних речень різних типів. Вправи на розрізнення типів односкладних речень.	1

18.	54	Визначення однорідних членів речення. Вправи на вживання розділових знаків при однорідних членах речення.	1
19.	56	Вправи на відокремлення узгоджених та неузгоджених означень, визначення способів їх вираження. Визначення в реченнях відокремлених означень та прикладок. Вживання розділових знаків у реченнях з відокремленими прикладками.	1
20.	57	Уточнюючі слова та звороти у складі простого речення, пунктуація при них. Вставні слова, сполучення слів і речення. Розділові знаки при них. Звертання, його місце в реченні. Інтонація, пунктуація при звертанні. Самобутність українських звертань.	1
21.	59	Виконання вправ на вживання розділових знаків у складносурядних реченнях. Визначення смислових зв'язків між частинами складносурядних речень. Синтаксичний аналіз складносурядних речень.	1
22.	61	Вправи на визначення типів підрядних частин, засобів зв'язку між головною та підрядною частинами. Синтаксичний розбір складнопідрядних речень з підрядною частиною означальною та з'ясувальною. Побудова схем таких речень.	1
23.	63	Складні речення з сурядністю і підрядністю. Синтаксичний аналіз складних речень із сурядністю і підрядністю	1
24.	65	Складні речення із сполучниковим та безсполучниковим зв'язком. Синтаксичний аналіз складних речень із сполучниковим та безсполучниковим зв'язком. Складання схем.	1
25.	67	Пряма і непряма мова. Розділові знаки у реченнях з прямою мовою. Цитата. Діалог. Виконання вправ на вживання розділових знаків у реченнях з прямою мовою, діалогом, цитатами. Заміна прямої мови непрямою.	1
Разом			25

7. Теми лабораторних занять (не передбачені навчальним планом)

8. Самостійна робота

№ з/п	№ теми	Назва теми	К-ть годин
1.	1	Предмет і завдання курсу. Мова як суспільне явище. Функції мови. Походження і розвиток слов'янської писемності. Українська мова – національна мова українського народу. Літературна мова, її ознаки. Територіальні діалекти української мови.	1
2.	2	Стилістика як наука. Стилєві різновиди сучасної української літературної мови. Культура мовлення.	1
3.	3	Поняття орфографії. Основні принципи української орфографії. Поняття про орфограму. “Український правопис” – кодекс орфографічних законів. Зміни в українському правописі. Вживання апострофа та м'якого знака.	1
4.	4	Правопис найуживаніших префіксів і суфіксів. Правопис часток <i>не</i> і <i>ні</i> . Написання слів разом, окремо і через дефіс. Правила переносу слів з рядка в рядок. Графічне скорочення слів.	2
5.	5	Вживання великої букви. Написання прізвищ і географічних назв та слів іншомовного походження.	1
6.	8	Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Основні типи переносних значень слів - метафора, метонімія, синекдоха. Омоніми, синоніми, антоніми, пароніми.	2
7.	9	Активна і пасивна лексика. Історизми, архаїзми. Неологізми. Склад сучасної української лексики за походженням. Лексика української мови з погляду її стилістичного використання	1
8.	10	Поняття про лексикографію. Типи словників. Характеристика лінгвістичних та енциклопедичних словників. Поняття про фразеологію. Джерела фразеологізмів, їх типи. Вживання фразеологізмів у мовленні.	2
9.	11	Фонетика і графіка. Поняття про фонему, її функції і ознаки. Основні фонетичні одиниці. Склад, типи складів. Наголос, його роль у розрізненні слів і їх форм. Звуки і букви. Український алфавіт. Фонетична транскрипція.	1

10.	12	Поділ звуків на голосні і приголосні. Класифікація голосних фонем. Класифікація приголосних фонем.	3
11.	13	Фонетичний аналіз слів.	3
12.	14	Звукові зміни в потоці мовлення. Поняття про чергування фонем. Чергування голосних звуків. Чергування приголосних фонем при словозмінні й словотворенні. Асиміляція і дисиміляція приголосних. Спрощення груп приголосних. Випадки подвоєння і подовження приголосних в українській мові.	3
13.	17	Будова слова. Поняття про морфемі. Типи морфем. Варіантність морфем. Поняття про основу слова, її різновиди. Спільнокореневі слова. Зміни у будові слова в процесі історичного розвитку.	1
14.	18	Розбір слів за будовою, вправи на виявлення фонетичних змін у морфемах, тренування у доборі спільнокореневих слів.	1
15.	19	Словотвір. Основні поняття словотвору. Морфологічне та неморфологічне творення слів. Морфемний і словотвірний аналіз слів.	1
16.	20	Робота над визначенням способів творення слів. Словотвірний розбір, добір прикладів до різних способів словотвору.	1
17.	22	Граматики. Розділи граматики. Основні поняття граматики. Морфологія як розділ граматики. Принципи виділення частин мови. Система частин мови в українській мові. Перехід слів з однієї частини мови в іншу.	1
18.	23	Іменник. Семантико-граматичні категорії іменника. Граматичні категорії іменника: рід, число, відмінок. Рід невідмінюваних слів та аббревіатур.	3
19.	24	Основні значення відмінків. Типи відмін іменників. Поділ іменників 1 та 2 відмін на групи. Відмінювання і правопис відмінкових закінчень іменників 1 і 2 відмін	1
20.	25	Відмінювання і правопис іменників 1,2,3,4 відмін. Відмінювання іменників, що мають лише форму	

		множини, форму прикметників. Незмінювані іменники. Способи творення іменників. Правопис іменникових суфіксів та складних іменників.	1
21.	26	Виділення з тексту іменників і групування їх за значенням, вправи на складні випадки визначення роду, числа, відмінка. Визначення способів творення іменників, морфологічний розбір іменників.	1
22.	27	Прикметник. Лексико-граматичні групи прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників. Повні і короткі форми прикметників. Стягнені і нестягнені форми. Субстантивація прикметників.	2
23.	28	Встановлення в тексті розрядів прикметників, аналіз синтаксичної функції повних і коротких форм прикметників	1
24.	29	Відмінювання прикметників. Тверда і м'яка групи прикметників. Правопис відмінкових закінчень, прикметникових суфіксів, складних прикметників. Способи творення прикметників.	1
25.	30	Числівник. Розряди числівників за значенням і будовою, їх творення . Відмінювання і правопис числівників різних розрядів. Зв'язок кількісних числівників з іменниками.	3
26.	31	Вправи на відмінювання числівників, на визначення їх синтаксичної ролі, творення порядкових числівників від складених форм кількісних числівників.	2
27.	32	Займенник. Розряди займенників за значенням і за співвідношенням з іншими частинами мови. Відмінювання займенників і правопис займенників. Перехід інших частин мови в займенники (прономіналізація). Наголос у займенниках.	1
28.	33	Вправи на визначення розрядів займенників, на відмінювання та правопис займенників різних розрядів. Морфологічний розбір займенників.	1
29.	34	Дієслово. Дієвідмінювані, відмінювані і незмінні форми дієслова. Інфінітив. Категорія виду дієслів. Категорія перехідності дієслова, її способи	2

		вираження. Категорія стану дієслів. Зв'язок категорії стану з перехідністю і неперехідністю дієслів.	
30.	35	Вправи на визначення в тексті дієслівних форм і встановлення їхньої синтаксичної ролі, визначення виду, перехідності та стану дієслів.	1
31.	36	Категорія особи дієслова. Безособові дієслова. Категорія числа. Дієвідмінювання дієслів. Дві основи дієслова. Спосіб дієслова. Час дієслів. Родові ознаки в дієсловах минулого часу. Способи творення дієслів.	2
32.	37	Вправи на дієвідмінювання дієслів, правопис особових закінчень дієслів. Вправи на правопис НЕ з дієсловами. Морфологічний розбір дієслів.	1
33.	38	Дієприкметник. Дієприкметники активного і пасивного стану теперішнього і майбутнього часу. Творення дієприкметників, їх правопис. Перехід дієприкметників у прикметники (ад'єктивація) та в іменники (субстантивація). Безособові дієслівні форми на <i>-но</i> , <i>-то</i> .	1
34.	39	Дієприслівник. Творення дієприслівників недоконаного і доконаного виду. Правопис дієприслівників.	1
35.	40	Виділення активних і пасивних дієприкметників, дієприслівників доконаного і недоконаного виду, визначення їх синтаксичної ролі. Вправи на правопис НЕ з дієслівними формами. Морфологічний розбір дієслів.	1
36.	42	Прислівник. Типові морфологічні ознаки прислівників. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння якісних прислівників, їх творення і правопис. Перехід інших частин мови у прислівники. Творення і правопис прислівників.	2
37.	43	Вправи на визначення розрядів прислівників, творення ступенів порівняння прислівників, їх правопис. Морфологічний розбір прислівників.	1
38.	43	Службові частини мови: прийменник, сполучник, частка. Правопис службових слів. Вигук. Особливості вигуку як частини мови. Групи вигуків. Звуконаслідувальні слова, їх правопис.	1

39.	45	Синтаксис як розділ граматики. Одиниці синтаксису. Поняття про словосполучення. Типи словосполучень. Види синтаксичного зв'язку у словосполученнях. Синтаксичний розбір словосполучень.	1
40.	46	Речення як основна синтаксична одиниця. Найголовніші ознаки речення. Типи речень. Вживання розділових знаків у кінці речення. Порядок слів у простому реченні. Актуальне й синтаксичне членування речення. Логічний наголос. Двоскладне речення. Головні члени двоскладного речення. Типи підметів, способи їх вираження. Типи присудків, способи їх вираження. Тире між підметом і присудком. Узгодження підмета з присудком.	2
41.	47	Добір та аналіз речень з різними типами підметів і присудків. Вправи на узгодження підмета з присудком, на вживання тире між підметом і присудком.	1
42.	48	Другорядні члени речення. Додаток, прямий і непрямий, способи його вираження. Означення, узгоджені та неузгоджені, способи їх вираження. Прикладка. Обставини. Типи обставин за значенням.	2
43.	49	Вправи на заміну узгоджених означень неузгодженими, на визначення типів обставин і додатків. Визначення у реченні прикладки.	1
44.	50	Односкладні речення, їх типи, способи вираження в них головного члена. Стилiстична роль односкладних речень.	2
45.	51	Вправи на перетворення односкладних речень у двоскладні, непоширених у поширені. Самостійне складання односкладних речень різних типів. Вправи на розрізнення типів односкладних речень.	1
46.	53	Просте ускладнене речення. Однорідні члени речення. Засоби вираження однорідності. Узагальнюючі слова при однорідних членах речення. Однорідні і неоднорідні означення. Розділові знаки між однорідними членами.	1
47.	54	Визначення однорідних членів речення. Вправи на вживання розділових знаків при однорідних членах речення.	1

48.	55	Відокремлені члени речення. Синтаксичні, морфологічні та семантичні умови відокремлення. Відокремлені узгоджені та неузгоджені означення. Відокремлені прикладки. Відокремлені обставини, додатки.	2
49.	56	Вправи на відокремлення узгоджених та неузгоджених означень, визначення способів їх вираження. Визначення в реченнях відокремлених означень та прикладок. Вживання розділових знаків у реченнях з відокремленими прикладками.	1
50.	58	Складне речення. Типи складних речень. Засоби зв'язку між частинами складного речення. Складносурядні речення. Різновиди складносурядних речень. Визначення смислових зв'язків між частинами Розділові знаки у складносурядних реченнях.	1
51.	59	Виконання вправ на вживання розділових знаків у складносурядних реченнях. Визначення смислових зв'язків між частинами складносурядних речень. Синтаксичний аналіз складносурядних речень.	1
52.	60	Складнопідрядні речення, їх структурні особливості. Засоби зв'язку між частинами.. Складнопідрядні речення з підрядною частиною означальною та з'ясувальною. Складнопідрядні речення з підрядними обставинними частинами. Синтаксичний розбір таких речень.	1
53.	61	Вправи на визначення типів підрядних частин, засобів зв'язку між головною та підрядною частинами. Синтаксичний розбір складнопідрядних речень з підрядною частиною означальною та з'ясувальною. Побудова схем таких речень.	1
54.	62	Багатокомпонентні складні речення. Вправи на визначення складнопідрядних речень з кількома підрядними частинами, синтаксичний аналіз цих речень, складання до них схем.	1
55.	64	Безсполучникові складні речення, їх типи. Засоби зв'язку між частинами безсполучникових складних речень. Вправи на вживання розділових знаків між частинами безсполучникових складних речень. Синтаксичний розбір безсполучникових складних речень.	2
56.	65	Складні речення із сполучниковим та безсполучниковим зв'язком. Синтаксичний аналіз складних речень із сполучниковим та	1

		безсполучниковим зв'язком. Складання схем.	
57.	66	Поняття про період. Пунктуація. Принципи української пунктуації. Типи розділових знаків.	2
58.	67	Пряма і непряма мова. Розділові знаки у реченнях з прямою мовою. Цитата. Діалог. Виконання вправ на вживання розділових знаків у реченнях з прямою мовою, діалогом, цитатами. Заміна прямої мови непрямою.	1
Разом			82

9. Методи та технології навчання

Методи викладання освітнього компонента «Сучасна українська мова з практикумом» спрямовані на розв'язання навчальних завдань.

Вибір методів і технологій викладання та навчання здійснюється залежно від мети заняття, змісту, навчальних можливостей здобувачів освіти, особливостей особистості викладача, матеріально-технічного забезпечення.

Засоби навчання, які застосовуються при викладанні дисципліни, є словесні, наочні й практичні. Серед форм та методів подачі навчального матеріалу з сучасної української мови з практикумом застосовуються:

1. Структурно-логічне навчання: поетапна організація системи навчання, що забезпечує логічну послідовність постановки і вирішення дидактичних завдань на основі поетапного відбору їх змісту, форм, методів і засобів із урахуванням діагностування результатів;

2. Контекстне навчання: ґрунтується на інтеграції різних видів діяльності, як навчальної, наукової, так і практичної.

3. Проблемне навчання, яке здійснюється на основі ініціювання самостійного пошуку здобувачем освіти знань через проблематизацію (викладачем) навчального матеріалу.

Застосовуються професійно-ігрові технології викладання: дидактичні системи використання різноманітних «ігор», під час проведення яких формуються вміння вирішувати завдання на основі компромісного вибору (ділові та рольові ігри, імітаційні вправи, індивідуальний тренінг, комп'ютерні програми тощо); діалогово-комунікаційні технології: сукупність форм і методів навчання, заснованих на діалоговому мисленні у взаємодіючих дидактичних системах суб'єкт-суб'єктного рівня.

Подані матеріали дозволяють здобувачеві освіти самостійно планувати терміни та обсяги змістової складової навчальної діяльності, прогнозувати її результативність

За рівнем активності: пояснювально-демонстраційний, дослідницький.

За функцією: усне викладання матеріалу, закріплення, самостійна робота щодо засвоєння навчального матеріалу, перевірка і оцінка знань та умінь.

Самостійна робота здобувачів освіти включає дві складові: самостійна підготовка до аудиторних занять, до занять у режимі онлайн, підготовка до тематичного тестового контролю та рубіжного контролю.

10. Методи та форми контролю

Методами та формами контролю результатів навчання є екзамени; стандартизовані тести; реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах; інші види індивідуальних та групових завдань.

Форми контролю знань здобувачів:

- поточний;
- підсумковий (екзамен).

Поточний контроль знань здобувачів протягом одного семестру включає оцінку за практичну та самостійну роботу, виконання тестів.

Підсумковий контроль знань проводиться у формі екзамену (усно) за екзаменаційними білетами, кожен з яких включає три питання – два питання теоретичні, а третє – практичне (всі види мовного розбору).

Екзаменаційні білети повинні бути затвердженими в установленому порядку.

Екзамен є обов'язковою підсумковою формою контролю, яка дає змогу оцінити системне, а не фрагментарне засвоєння навчального матеріалу і не може бути зведена до рівня поточних форм контролю.

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Критерії та засоби оцінювання запланованих програмних результатів навчання

Критеріями ефективності запланованих результатів навчання є глибина та дієвість знань, системність та усвідомленість знань.

Методами і засобами оцінювання підготовки до занять та виконання практичних завдань виступають: усний контроль (індивідуальне і фронтальне опитування здобувачів освіти); засоби письмового контролю (тестові завдання, контрольні роботи, ситуаційні задачі), індивідуальні завдання – написання рефератів.

Рейтингова система оцінювання дозволяє врахувати рівень знань, поточну підготовку студентів до аудиторних занять та визначити рівень

засвоєння навчального матеріалу окремої теми. Підсумкова оцінка виставляється після складання екзамену.

Норми і критерії оцінювання знань запланованих програмних результатів навчання
Оцінка «відмінно». Здобувач освіти відповідно до програми виявив всебічні, системні й глибокі знання навчального матеріалу, володіє відомостями з основної і додаткової літератури, сформулював повні відповіді на всі поставлені запитання, виявив креативність та уміння творчого застосування набутих теоретичних знань для вирішення практичних завдань; має загальний високий рівень ерудиції та культури мови, здатний до самостійного поповнення надбаних знань і умінь у процесі подальшої навчальної роботи та професійної діяльності.
Оцінка «добре». Здобувач освіти виявив системні й глибокі знання навчального матеріалу, володіє відомостями з основної літератури, виявив уміння застосування набутих теоретичних знань для вирішення практичних завдань, глибоко розуміє матеріал. Знання здобувача освіти з окремих тем мають неповний характер, немає достатньої самостійності в аргументації відповідей, у відповідях він допускає недоліки, які може самостійно виправити.
Оцінка «задовільно». Здобувач освіти виявив знання основного навчального матеріалу в необхідному для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності обсязі, вияв поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, давав неповні відповіді на поставлені запитання із застосуванням певних штампів, виявив уміння репродуктивного вирішення практичних завдань, у процесі їхнього виконання допускав суттєві помилки, які міг усунути лише за допомогою викладача.
Оцінка «незадовільно». Здобувач освіти не засвоїв переважної частини програмного матеріалу, має поверхове, фрагментарне уявлення про дисципліну, допускав принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань, на більшість запитань не давав відповіді, не здатний використати наявні знання під час виконання простих практичних завдань, але спроможний самостійно доопрацювати програмний матеріал і підготуватися до повторного складання..

Оцінювання письмових робіт здобувачів освіти (диктантів)

Для диктантів потрібно використовувати тексти, які відповідали б нормам сучасної літературної мови. За обсягом диктанти мають бути 190-220 слів.

Диктант оцінюється однією оцінкою. Орфографічні та пунктуаційні помилки підраховуються окремо.

Помилка в слові, яка повторюється в диктанті кілька разів, вважається однією помилкою; помилки на одне правило, але в різних словах, вважаються різними помилками. Розрізняють грубі і негрубі помилки. Під час підраховування помилок дві негрубі вважаються за одну грубу.

До негрубих відносять такі помилки:

- винятки з усіх правил;
- написання великої букви у складних власних найменуваннях;
- випадки написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
- випадки, коли замість одного розділового знака поставлених інший.

За наявності в диктанті більше п'яти поправок оцінка знижується на один бал. За контрольну роботу, що складається з диктанту та додаткового граматичного, орфографічного, лексичного, фонетичного завдання, ставляться дві оцінки окремо за кожний вид роботи. Якщо диктант супроводжується завданням, обсяг його можна скоротити приблизно на 20 слів.

Нормативи оцінювання диктанту

Оцінка	Кількість помилок
5	0/0
4	1/1, 1/2, 2/0, 0/3, 1/3, 2/1
3	2/3, 2/2, 3/0, 3/4, 2/5, 0/7, 3/3
2	4/4, 4/5, 0/8 і більше

Примітка: Перша цифра дробу вказує на кількість орфографічних помилок, друга – пунктуаційних.

Словниковий диктант складається орієнтовно з 50 – 60 слів.

11. Рекомендовані джерела інформації

11.1. Базова література

1. Бабій І.М., Вільчинська Т.П. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: Практикум. Тернопіль: Навч.книга – Богдан, 2021.64 с.

2. Бевзенко С. П., Литвин Л. П., Семеренко Г. В. Сучасна українська мова. Синтаксис: навч. посіб. Київ: Вища шк., 2005. 270 с.

3. Бондар О. І. [та ін..] Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 368 с.

4. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Загнітко А. П., Соколова С. О. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія / за ред. К.Г. Городенської. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.
5. Глазова О. П. Українська орфографія : навч. посіб. Харків : Ранок, 2008. 384 с.
6. Дудик П. С., Прокопчук Л. В. Синтаксис української мови: підручник. Київ: Видав. центр «Академія», 2010. 384 с.
7. Козачук Г.О. Українська мова: Практикум: навч.посіб. Київ: Вища школа, 2008. 414 с.
8. Наконечна Л. Б. Сучасна українська мова: Фонетика. Орфоепія. Морфонологія. Графіка. Орфографія: посібник. 2-е вид., доповнене і перероблене. Івано-Франківськ: НАІР, 2014. 108 с.
9. Плющ М. Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: підручник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 328 с.
10. Плющ М. Я., Бевзенко С. П., Грипас Н. Я. та ін. Сучасна українська літературна мова: підручник / за ред. М. Я. Плющ. 7-е вид., стер. Київ: Вища шк., 2009. 430 с.
11. Семенюк О.А. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія: збірник вправ і завдань. Івано-Франківськ: Голіней О.М., 2011. 100 с.
12. Стахів М., Крохмальна Г. Сучасна українська літературна мова з практикумом. Львів: навч. посіб. ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 456 с.
13. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка: Практикум : навч. посіб. / за ред. М. М. Фащенко. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 176 с.
14. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Синтаксис : підручник / А. К. Мойсієнко [та ін.]. Київ: Знання, 2010. 374 с.
15. Сучасна українська мова: підручник / за ред. О. Д. Пономарева. 4-те вид. Київ: Либідь, 2008. 488 с.
16. Український правопис / (схвалено Кабінетом Міністрів України, спільним рішенням Президії Національної академії наук України і Колегії МОН України; затверджено Українською національною комісією з питань правопису). Харків: «Фоліо», 2019. 348 с.
17. Ужченко В.Д., Терновська Т.П., Маркотенко Т.С. Сучасна українська мова: Збірник вправ і завдань: навч.посіб. К.: Вища школа, 2006. 286 с.
18. Хомік О. Є. Сучасна українська літературна мова: практикум. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 204 с.
19. Шкурятяна Н.Г., Шевчук С.В. Сучасна українська літературна

мова: модульний курс: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2007. 823 с.

20. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови : підручник Київ: ВЦ «Академія», 2010. 407 с.

21. Ющук І.П. Практичний довідник з українського правопису. Київ: Вид.дім «Освіта», 2020.128 с.

22. Ющук І. П. Практикум з правопису і граматики української мови. Київ: «Освіта», 2012. 270 с.

11.2. Допоміжна література

1. Бойчук Т. Синтаксис і пунктуація простого речення // Дивослово, 2010. №10. С.20–22.

2. Головань Т. Складні речення без сполучників, із сурядним і підрядним зв'язком // Українська мова й література в сучасній школі, 2012. №9. С.37–40.

3. Житар І. Українська мова: синтаксис і пунктуація : навч. посіб. Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. 240 с.

4. Заводянна О. Числівник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. // Українська мова й література в сучасній школі, 2012. №6. С.26–28.

5. Коваль Л. М. Модульний курс синтаксису простого ускладненого речення. Вінниця : Консоль, 2008. 106 с.

6. Межов О. Г. Українська мова. Практикум із правопису та граматики: навчальний посібник. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 116 с.

7. Орфоепічний словник української мови / За ред. В.М.Русанівського. Київ: Ірпінь, 2006. 208с.

8. Пархонюк Л. Складне речення в українській мові: багатокomпонентні конструкції. Тернопіль : Підручники і посібники, 2007. 80 с.

9. Уколова Н. Рід іменника. Іменники спільного роду // Українська мова й література в сучасній школі, 2013. №2. С.37–40.

10. Шевчук С.В., Лобода Т.М. Практикум з української мови: модульний курс: навч. посіб. Київ: Алерта, 2009. 304 с.

11. Шеремета Т. Односкладне речення // Дивослово, 2012. №8. С.24–29.

12. Ющук І. П. Українська мова : підруч. 3-тє вид. Київ : Либідь, 2006. С. 440–637.

13. Яцимірська М. Г. Сучасна українська мова: пунктуація : навч. посіб. для ВНЗ Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 2002. 286 с.

11.3. Інтернет-ресурси

1. <http://www.slovyk.net> (Великий тлумачний словник сучасної української мови).
2. Всеукраїнський рекламно-інформаційний журнал «Сучасна освіта». URL: <http://www.sosvita.com.ua>
3. Вчителю-словеснику. URL: <http://1slovo.ucoz.com/> Дивослово: щомісячний науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. URL: <http://dyvoslovo.com.ua/>
4. Для вчителів української мови URL: <http://www.glazova.org.ua/>
5. Для вчителя української мови та літератури, розробки уроків. URL: www.uroki.net/
6. Довідник цікавих фактів та корисних знань. URL: <https://dovidka.biz.ua/tsikavi-fakti-prolisits>
7. Електронне фахове видання «Українська мова і література в школі» URL: <http://www.ukr-inschool.edu-ua.net/> 6
8. Електронне фахове видання «Українська мова і література в школі» URL: <http://www.ukr-inschool.edu-ua.net/>
9. Записник сучасного вчителя URL: <http://notatka.at.ua/>
10. Методичний портал URL: <http://metodportal.net/> URL: http://ippo.org.ua/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1
11. Освіта.ua URL: <http://osvita.ua/>
12. Острів знань. URL: <http://ostriv.in.ua/>
13. Офіційний сайт української мови. URL: <http://ukrainskamova.at.ua/>
14. Сайт вчителів української мови та літератури. URL: <http://ukrmetod.at.ua/>
15. Самоосвіта вчителів української мови та літератури (Інтернет-ресурси на допомогу вчителям словесникам. URL: <http://skvschool2.ucoz.ru>
16. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua> (“Словники України”)
17. Українська мова та література. URL: <http://ukrmova.dn.ua/index.html>
18. Українська педагогіка. URL: <http://ped.sumy.ua/>
19. Українська філологія. URL: <http://filology.info/>
20. Уроки державної мови. URL: <http://mova.kreschatic.kiev.ua/>
21. <http://velyka-chy-mala-litera.wikidot.com/>
22. <http://rodovyi-vidminok.wikidot.com/>
23. <http://www.madslinger.com/mova/pravopys-2007/>
24. <http://slovedia.org.ua/35/53392-0.html>
25. <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>
26. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
27. <http://litton.org.ua/orfografiya/xochu-butigrmotnim>

28. <http://osvita.ua>

29. <http://www.mova.info>